

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра економіки

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Декан економічного факультету
Анатолій ДІБРОВА
"30" травня 2023 р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри економіки
Протокол № 15 від "29" травня 2023р.

Завідувач кафедри
Вікторія БАЙДАЛА

"РОЗГЛЯНУТО"
Гарант ОП «Економіка підприємства»
Людмила СТЕПАСЮК

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
"Основи наукових досліджень в економіці"

Спеціальність «051 Економіка»

Освітня програма «Економіка підприємства»

Факультет економічний

Розробники: Єрмаков О.Ю., д.е.н., професор;
Нагорний В.В., к.е.н., доцент;
Рубан О.О., к.е.н., асистент

Київ – 2023

1. Опис навчальної дисципліни
«Основи наукових досліджень в економіці»

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Спеціальність	051 Економіка	
Освітня програма	Економіка підприємств	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів ECTS	5	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)		
Форма контролю	Залік / Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	4/2СТ/3/1СТ	3/2СТ
Семестр	7/3/6/2	5-6
Лекційні заняття	30 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	6 год.
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	90 год.	78 год.
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	4 год.	

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни:

Мета даної дисципліни полягає у висвітленні теоретичних основ, питань методології, методики, технології та організації науково-дослідницької діяльності в економіці, тобто теоретичного й практичного підґрунтя для ефективного проведення наукових досліджень студентами економічних спеціальностей.

Вивчення даної дисципліни базується на діалектичному методі пізнання та загальноекономічних законах і має тісний зв'язок з такими дисциплінами, як економічна теорія, мікроекономіка, макроекономіка, економіка підприємства, економіка сільського господарства, організація і планування виробництва, менеджмент та іншими економічними науками тощо.

Основними формами вивчення даної дисципліни є: лекції, практичні заняття, а також самостійна робота студентів.

Завданнями курсу є: формування у студентів теоретичних знань і практичних навичок з методології, методики, технології та організації науково-дослідницької діяльності в економіці з широким використанням навчально - методичної та додаткової наукової літератури.

Закріплення знань забезпечується шляхом виконання передбачених навчальною програмою завдань. В основу практичних занять покладена робота студентів по індивідуальних завданнях під керівництвом викладача.

Набуття компетентностей:

1. Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

2. загальні компетентності:

- ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

3. фахові (спеціальні) компетентності:

- СК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- на міжнародному рівнях.
- СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.
- СК8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудових відносин.
- СК10. Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.

- СК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.
- СК13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.
- СК14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

Програмні результати навчання (ПРН):

- 3.Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки.
- 4.Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем.
- 5.Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами , підприємствами та органами державної влади).
- 6.Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.
- 7.Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.
8. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.
10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.
- 12.Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.
- 13.Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.
- 16.Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.
- 18.Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.
- 21.Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.
- 22.Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах.
23. Показувати і навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.

3. Програма та структура навчальної дисципліни для:
– повного терміну денної (заочної) форми навчання.

**Програма навчальної дисципліни
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І.
МЕТОДОЛОГІЯ І МЕТОДИ ЕКОНОМІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ**

Тема 1. Наука і наукове дослідження

Загальнотеоретичне поняття і предмет науки «Основи наукових досліджень в економіці». Основна мета та завдання наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності. Предмет і сутність науки та її головна функція. Понятійний апарат, зміст та класифікація наук. Наукова ідея та способи її вираження. Наукова діяльність її види та функції. Класифікація основних галузей наук.

Організація наукової діяльності в Україні. Науково-педагогічні працівники та наукові школи. Державне регулювання науково-технічної діяльності в Україні. Міжнародна науково-технічна співпраця.

Тема 2. Основні положення наукової методології

Поняття про методологію наукових досліджень. Основні функції методології. Загальна і часткова наукова методологія. Методика наукових досліджень. Діалектичний підхід в економічних дослідженнях. Принципи наукової методології. Загальнонаукові та спеціальні принципи, закони, категорії і методи.

Тема 3. Загальні методи наукових досліджень

Основні групи загальних методів.

Емпіричні методи дослідження: спостереження та його різновиди, порівняння, узагальнення, вимірювання та експеримент.

Теоретичні методи дослідження: узагальнюючі (сходження від абстрактного до конкретного, ідеалізація, формалізація, аксіоматичний метод) та часткові (визначення, опис та інтерпретація).

Методи, які використовуються як на емпіричному, так і на теоретичному рівнях дослідження: абстрагування, аналіз і синтез, індукція і дедукція, моделювання, історичний та логічний підходи.

Тема 4. Спеціальні методи економічних досліджень

Поняття “Економічне дослідження”. Вибір теми, формування цілей дослідження та гіпотези, складання програми, збір фактів та приведення їх у певний порядок, теоретичні узагальнення, перевірка теоретичних висновків та розробка заходів з використання їх на практиці.

Методи збору інформації: безпосереднє спостереження, опитування, фотографування, хронометраж.

Методи обробки інформації: зведення і групування даних, розрахунок відносних і середніх величин, показники варіації, розробка таблиць, графічний метод, побудова динамічних рядів і розрахунок індексів.

Методи проведення аналітичної роботи: економіко-статистичний метод, метод порівняння, монографічний метод, абстрактно-логічний метод, метод ланцюгових підстановок, метод елімінування, кореляційно-регресійні методи.

Методи планових розрахунків і обґрунтувань: балансовий метод, метод техніко-економічних розрахунків, розрахунково-конструктивний метод, нормативний метод, метод варіантних наближень, програмно-цільовий метод.

Методи прогнозування: метод експертних оцінок, метод екстраполяції, методи економіко-математичного моделювання.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Тема 5. Організація наукового дослідження

Сутність та основні етапи організації досліджень.

Науковий та науково-прикладний результат. Наукові та науково-технічні роботи: фундаментальні та прикладні дослідження, науково-технічні розробки, науково-технічні послуги.

Класифікація наукових досліджень залежно від джерел фінансування, сфери використання, видів дослідження, тривалості наукових розробок, складу досліджуваних якостей об'єкту, методів дослідження, місця проведення та ступеня їх важливості для економіки.

Види наукових досліджень: теоретичне, теоретико-експериментальне та експериментальне.

Основні етапи наукових досліджень. Визначення наукового напрямку дослідження, наукової проблеми та формулювання теми дослідження. Попередня розробка теоретичних положень (обґрунтування теми, актуальність, новизна, визначення об'єкту і предмету дослідження, формування мети і завдання). Збір, систематизація та вивчення інформації (опрацювання літературних джерел). Розробка гіпотези. Визначення методики та методів дослідження. Складання робочого плану. Збір та опрацювання інформації (обчислення, групування, зведення у таблиці, побудова графіків, розробка логічних схем тощо). Письмове викладення матеріалів дослідження. Обговорення ходу та результатів дослідження, консультації з керівником, рецензування. Розробка висновків і пропозицій. Впровадження результатів дослідження. Правила оформлення результатів наукових досліджень.

Тема 6. Інформаційне забезпечення наукових досліджень

Роль інформації у наукових дослідженнях її види та принципи формування. Наукова, науково-технічна, економічна та статистична інформація. Система інформаційного забезпечення наукового дослідження, її структура та зміст. Професійно-інформаційна комунікація та її види.

Достовірність інформації, результатів і висновків, та методи її доказу. Актуальність та релевантність інформації. Інформаційна єдність.

Класифікація джерел наукової інформації: монографія, збірники наукових праць, періодичні видання, спеціальні випуски науково-технічних видань, технічні та технологічні стандарти, результати наукових досліджень, навчальна література. Наукові фахові та цитовані видання. Наукометрична база даних. Первинні та вторинні наукові документи. Обробка наукової інформації.

Тема 7. Підготовка і оформлення наукових робіт

Наукова публікація: поняття, функції, основні види. Авторський аркуш. Обліково-видавничий аркуш. Структурні елементи наукової роботи: постановка проблеми, обрання теми дослідження, визначення основних методів дослідження, анотація, оформлення наукової роботи, зміст, обробка даних, висновки, бібліографія. УДК та ББК. Методика підготовки та оформлення публікації. Методичні прийоми викладу наукового матеріалу. Техніка написання тексту.

Тема 8. Магістерська роботи як кваліфікаційне дослідження

Загальна схема наукового дослідження. Мета і цілі випускних кваліфікаційних робіт. Вибір теми та порядок виконання випускної кваліфікаційної роботи: формулювання назви; складання пояснювальної записки до вибору теми; затвердження теми. Складання індивідуального і робочого планів. Структура, зміст та обсяг випускної кваліфікаційної роботи: загальні вимоги до оформлення; структура і зміст; вступна частина; основна частина; висновки та пропозиції; оформлення списку використаних джерел, посилань, додатків, таблиць та рисунків. Захист випускної кваліфікаційної роботи: відгук керівника; рецензія.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	Денна форма							Заочна форма					
	тижн.	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	л а б	ін д	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Змістовий модуль 1. Методологія і методи економічного дослідження													
Тема 1. Наука і наукове дослідження	1	17	3	3	-	-	11		0,5	0,5	-	-	8
Тема 2. Основні положення наукової методології	3	19	4	4	-	-	11		0,5	0,5	-	-	10
Тема 3. Загальні методи наукових досліджень	5	19	4	4	-	-	11		1	1	-	-	10
Тема 4. Спеціальні методи економічних досліджень	7	20	4	4	-	-	12		1	1	-	-	10
Разом за змістовим модулем 1	x	75	15	15	-	-	45	44	3	3	-	-	38

Змістовий модуль 2. Основи організації наукових досліджень

Тема 1. Організація наукового дослідження	9	17	3	3	-	-	11	11	0,5	0,5	-	-	10
Тема 2. Інформаційне забезпечення наукових досліджень	11	19	4	4	-	-	11	11	0,5	0,5	-	-	10
Тема 3. Підготовка і оформлення наукових робіт	13	19	4	4	-	-	11	12	1	1	-	-	10
Тема 4. Магістерська робота як кваліфікаційне дослідження	15	20	4	4	-	-	12	16	1	1	-	-	10
Разом за змістовим модулем 2	x	75	15	15	-	-	45	46	3	3	-	-	40
Усього годин		150	30	30	-	-	90	90	6	6	-	-	78

4. Теми семінарських занять

Не передбачено навчальним планом

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Наука і наукове дослідження	2
2	Основні положення наукової методології	4
3	Загальні методи наукових досліджень	4
4	Спеціальні методи економічних досліджень	4
5	Організація наукового дослідження	4
6	Інформаційне забезпечення наукових досліджень	4
7	Підготовка і оформлення наукових робіт	4
8	Магістерська робота як кваліфікаційне дослідження	4
Всього, год		30

6. Теми лабораторних занять

Не передбачено навчальним планом

7. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Наука і наукове дослідження	11
2.	Основні положення наукової методології	11
3.	Загальні методи наукових досліджень	11

4.	Спеціальні методи економічних досліджень	12
5.	Організація наукового дослідження	11
6.	Інформаційне забезпечення наукових досліджень	11
7.	Підготовка і оформлення наукових робіт	11
8.	Магістерська робота як кваліфікаційне дослідження	12
Разом		90

**8. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.
Питання для самоконтролю**

1. Що являє собою наукове дослідження?
2. Дайте визначення поняття „Теорія”.
3. Які існують функції наукових теорій?
4. На яких базових положеннях ґрунтується поняття “система”?
5. Що означає поняття Закон?
6. Як може бути представлена типова логічна структура наукового дослідження?
7. Що являє собою Системний підхід (системний аналіз і синтез)?
8. Що означає поняття «Наукова діяльність»?
9. На чому базується системний підхід в наукових дослідженнях?
10. Які існують принципи системного підходу в наукових дослідженнях?
11. Що являє собою Теза?
12. Що означає поняття “системний аналіз”?
13. Що має забезпечити робоча гіпотеза?
14. Які основні критерії визначення якості інформації в науковому дослідженні?
15. Що являє собою наукова стаття?
16. Які вихідні джерела наукової інформації ви знаєте?
17. Що являє собою робочий інструментарій, який використовується в наукових дослідженнях?
18. Дайте визначення терміну Закономірність.
19. Які існують підходи до класифікації наук?
20. Що являє собою наукова концепція?
21. Що означає поняття “гіпотеза”?
22. Дайте визначення поняття "методологія наукового дослідження".
23. Які принципи наукової методології ви знаєте?
22. Що являє собою Теорія?
23. Що являє собою діалектика у сучасній методології науки?
24. Перелічте основні групи загальних методів наукових досліджень?
25. Які існують групи законів наукових досліджень в економіці?
26. Які закони належать до логічних?
27. Що передбачає закон виключеного третього?
28. Що являє собою Парадокс?

29. На яких принципах формується наукова теорія в економіці?
30. Які методи належать до методів наукового пізнання?
31. Перелічте загальнонаукові методи наукових досліджень в економіці.
32. Що являють собою методи теоретичного дослідження?
33. Визначте методи теоретичного дослідження?
34. Що означає поняття “робоча методика”?
35. За якими критеріями класифікують спостереження у наукових дослідженнях?
36. Які методи наукового пізнання ви знаєте? Наведіть їх суть і характеристика.
37. Які існують умовиводи?
38. Що являє собою Наукова ідея?
39. За якими основними ознаками класифікують види економічного аналізу?
40. Для чого потрібне групування у наукових дослідженнях?
41. Що означає поняття Методологія?
42. Які методи інформаційно-логічного аналізу ви знаєте?
43. Що означає Метод порівняння?
42. Що являє собою Індексний метод?
43. Наведіть визначення Балансового методу.
44. Дайте визначення Методу функціонально-системного підходу.
45. Які методи використовують для перевірки робочої гіпотези?
46. Що таке Моделювання?
47. Для чого застосовуються економіко-математичні методи аналізу?
48. Яке призначення мають Статичні, Динамічні та Аналітичні моделі?
49. Надайте визначення поняття Методика?
50. Назвіть ознаки синергетичних систем:
51. Яка мета факторного аналізу?
52. Що являють собою такі складові графічного методу, як Графік, Графічний образ та Поле графіка?
53. Що є основними елементами, які формують зміст мети дослідження?
54. Які основні види наукових публікацій ви знаєте?
55. Перелічте структурні елементи наукової статті:
56. Які є складові процесу накопичення та обробки наукової інформації?
55. Що являє собою Монографія?
56. Що являє собою конференція?
57. Що означає поняття Аргументація?
58. Що являє собою магістерська робота?
59. З чого розпочинається магістерська робота?

Підсумковий контроль

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ			
ОС “Бакалавр”,	Кафедра економіки, 2023-2024 навч. рік	ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1 з дисципліни “Основи наукових досліджень”	Затверджую Зав. кафедри (підпис) Байдала В.В.
<i>Екзаменаційні запитання</i>			
1. Класифікація спостережень у наукових дослідженнях.			
2. Що являють собою методи теоретичного дослідження?			
<i>Тестові завдання різних типів</i>			
1. Що являє собою наукове дослідження?			
Цілеспрямоване пізнання, результатом якого виступають система понять, законів і теорій чи розробка та використання найбільш раціональних форм і методів пізнання.			
2. Яка з наведених відповідей найбільше відповідає поняттю „Теорія”?			
1	Система поглядів, теоретичних положень, основних тверджень щодо об'єкта дослідження, які об'єднані певною ідеєю.		
2	Духовне, розумове відображення і відтворення об'єктивної реальної дійсності.		
3	Структурована система достовірних, глибоких та конкретних знань про дійсність, яка дає цілісне, синтетичне уявлення про закономірності та суттєві характеристики об'єкта пізнання.		
4	Думка, виражена в узагальненій формі, яка визначає суттєві і необхідні ознаки предметів та явищ і взаємозв'язки.		
3. Назвіть функції наукових теорій:			
			У бланку відповідей впишіть правильну відповідь
4. Що виражають такі поняття:			
1. Закон.	А. Два протилежні твердження суджень, кожне з яких є переконливим доказом.		
2. Закономірність.	В. Певний внутрішній суттєвий зв'язок явищ, процесів і особливостей матеріальних об'єктів.		
3. Парадокс.	С. Певна впорядкованість подій, відносна постійність головних детермінуючих факторів.		
5. Як може бути представлена типова логічна структура наукового дослідження:			
1	Послідовністю «гіпотеза – проблема – теорія».		
2	У вигляді послідовності: «ідея – гіпотеза – теорія».		
3	У вигляді ланцюга такої послідовності: «проблема – гіпотеза – теорія».		
4	Послідовністю «теорія – гіпотеза – проблема».		
6. Системний підхід (системний аналіз і синтез) — це:			
1	Засіб подолання складності.		
2	Вивчення економічних об'єктів, які трактуються як складні і (або) великі системи.		
3	Сукупність узагальнюючих положень, що утворюють науку або її розділ.		
4	Спосіб зафіксувати відносно простими засобами всю складність реальності.		
7. Дайте визначення поняттю „наукова діяльність”			
..., спрямована на здобуття і використання нових знань.			
8. На чому базується системний підхід в наукових дослідженнях?			
Вивченні економічних об'єктів чи використанні відповідних принципів.			
9. Що являє поняття “системний аналіз”?			
1	Порівняння ситуації, яку вивчають, з ідеальним варіантом.		
2	Формування цілей функціонування системи.		
3	Взаємопов'язана, визначена метою розв'язання великомасштабної проблеми, сукупність багатьох методів і засобів, об'єднаних певною послідовністю.		
4	Вибір оптимальних альтернатив шляхом використання оптимізаційних математичних методів, методів експертних оцінок, методів прогнозування тощо.		
10. Яке призначення мають наступні моделі?			
1. Статичні.	А. Відображають зміну об'єкта дослідження з плином часу та застосовуються для перевірки гіпотез, визначення майбутніх параметрів системи (процесу або явища).		
2. Динамічні.			

3. Аналітичні.	В. Це алгебраїчні вирази або рівняння з системою обмежень, постійними та змінними членами, які внаслідок переваг формалізації є зручними для використання та інтерпретації результатів.
	С. Для описування певних (переважно постійних, незмінних) співвідношень між параметрами системи, яка підлягає вивченню.

9. Методи навчання

Методами навчання є способи спільної діяльності й спілкування викладача і здобувачів вищої освіти, що забезпечують вироблення позитивної мотивації навчання, оволодіння системою професійних знань, умінь і навичок, формування наукового світогляду, розвиток пізнавальних сил, культури розумової праці майбутніх фахівців.

Під час навчального процесу використовуються наступні методи навчання:

Залежно від джерела знань: словесні (пояснення, бесіда, дискусія, діалог); наочні (демонстрація, ілюстрація); практичні (рішення задач, ділові ігри).

За характером пізнавальної діяльності: пояснювально-наочний проблемний виклад; частково-пошуковий та дослідницький методи.

За місцем в навчальній діяльності:

- методи організації й здійснення навчальної діяльності, що поєднують словесні, наочні і практичні методи; репродуктивні й проблемно-пошукові; методи навчальної роботи під керівництвом викладача й методи самостійної роботи здобувачів вищої освіти;

- методи контролю й самоконтролю за навчальною діяльністю: методи усного, письмового контролю; індивідуального й фронтального, тематичного і систематичного контролю.

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти передбачено застосування таких навчальних технологій:

- робота в малих групах дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного здобувача вищої освіти в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування;

- семінари-дискусії передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів;

- мозкові атаки – метод розв’язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити як найбільшу кількість ідей за обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію;

- кейс-метод – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності фахівців і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу;

- презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для подання певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, демонстрації.

10. Форми контролю

Відповідно до «Положення про экзамен та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України», затвердженого вченою радою НУБіП України 26 квітня 2023 року, протокол № 10, видами контролю знань здобувачів вищої освіти є поточний контроль, проміжна та підсумкова атестації.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи.

Проміжна атестація проводиться після вивчення програмного матеріалу і має визначити рівень знань здобувачів вищої освіти з програмного матеріалу, отриманих під час усіх видів занять і самостійної роботи.

Форми та методи проведення проміжної атестації, засвоєння програмного матеріалу розробляються лектором дисципліни і затверджується відповідною кафедрою у вигляді тестування, письмової контрольної роботи, колоквиуму тощо, що можна оцінити чисельно.

Засвоєння здобувачем вищої освіти програмного матеріалу вважається успішним, якщо рейтингова оцінка його становить не менше, ніж 60 балів за 100-бальною шкалою.

Семестрова атестація проводиться у формах семестрового екзамену або семестрового заліку з конкретної навчальної дисципліни.

Семестровий екзамен - це форма підсумкової атестації засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичного та практичного матеріалу з навчальної дисципліни за семестр.

Семестровий залік - це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичного та практичного матеріалу (виконаних ним певних видів робіт на практичних, семінарських або лабораторних заняттях та під час самостійної роботи) з навчальної дисципліни за семестр.

Диференційований залік - це форма атестації, що дозволяє оцінити виконання та засвоєння здобувачем вищої освіти програми виробничої практики, підготовки та захисту курсової роботи (проекту) .

Здобувачі вищої освіти зобов'язані складати екзамен і заліки відповідно до вимог робочого навчального плану у терміни, передбачені графіком освітнього процесу. Зміст екзаменів і заліків визначається робочими навчальними програмами дисциплін.

Зміст екзаменів і заліків визначається робочими навчальними програмами дисциплін.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 26.04.2023 р. протокол № 10).

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{АТ}}$.

Оцінка національна	Рейтинг студента, бали
Відмінно	90 – 100
Добре	74 – 89
Задовільно	60 – 73
Незадовільно	0 – 59

12. Навчально-методичне забезпечення

1. ЕНК «Основи наукових досліджень в економіці» URL: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1617>.
2. Методичні вказівки для вивчення дисципліни "Основи наукових досліджень в економіці" для студентів ОС "Бакалавр" спеціальності "Економіка" Єрмаков О.Ю., Нагорний В.В., Рубан О.О., Тюріна А.А.. К.: Вид. «Нова столиця», 2021. 59 с.

13. Рекомендовані джерела інформації

Основна

1. Бондар В. І. Проблеми становлення і розвитку методології наукового пізнання в педагогіці / В. І. Бондар. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. 161 с.
2. Габович О., Кузнєцов В., Семенова Н. Українська фундаментальна наука і європейські цінності / О. Габович, В. Кузнєцов, Н Семенова. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 284 с.
3. Єрмаков О.Ю., Погріщук Г.Б., Чорнодон В.І. Основи методології наукових економічних досліджень: Навчальний посібник. Тернопіль: «Підручники і посібники», 2010. 290с.
4. Єрмаков О.Ю., Ярковий А.О. Основи наукових досліджень в економіці. Навч.-мет. посібн. К.:ЦП «Компринт», 2013. 56с.
5. Єрмаков О.Ю. Основи наукових досліджень в економіці: Навчальний посібник з грифом МОН. Київ: ЦП «Компринт», 2015. 178 с.
6. Єрмаков О.Ю., Нагорний В.В., Рубан О.О. Практикум з основ наукових досліджень в економіці: Навчальний посібник. К.: Вид. «Наукова столиця», 2021. 295с.

7. Корягін М. В., Чік М. Ю. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник. К.: Аперта, 2019. 492 с.
8. Ладанюк А.П., Власенко Л.О. Кишенько В.Д. «Методологія наукових досліджень» Навчальний підручник. Ліра-К. 2018. 392 с.
9. Основи наукових досліджень: конспект лекцій / укладач Е. В. Колісніченко. Суми : Сумський державний університет, 2012. 83 с.
10. Основи наукових досліджень: науково-допоміжний бібліографічний покажчик / Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, Наукова бібліотека ; укладачі: І. О. Железняк, В. В. Косенко ; редактор В. В. Косенко ; передмова В. В. Косенко. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2014. 284 с.
11. Основи наукових досліджень: навч. посіб. / за заг. ред. Т. В. Гончарук. Тернопіль, 2014. 272 с.
12. Товт В. А. Основи наукових досліджень та методика підготовки дипломних робіт: навчальний посібник. Ужгоро: ТОВ «РІК-У», 2019. 139 с.
13. Юрченко С. О., Юрченко О. Є. Основи наукових досліджень. Харків, 2017. 203 с.

Додаткова

14. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених / За загальною редакцією Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.
15. Єрмаков О.Ю., Нагорний В.В. Методичні вказівки для вивчення дисципліни "Основи наукових досліджень в економіці" для студентів ОС "Бакалавр" спеціальності "Економіка". К.: ЦП Компрінт, 2018. 57 с.
16. Єрмаков О.Ю., Нагорний В.В. Методичні вказівки для вивчення дисципліни "Основи методології наукових економічних досліджень" для студентів ОС "Бакалавр" спеціальності «Облік і оподаткування». К.: ЦП Компрінт, 2018. 57 с.
17. Єрмаков О.Ю., Ткачук В.А., Балан О.Д. та інші Методичні вказівки для написання бакалаврських робіт для студентів ОС "Бакалавр" спеціальності "Економіка" К.: Вид. «Нова столиця», 2019. 50 с.
18. Єрмаков О.Ю., Ткачук В.А., Балан О.Д. та інші Методичні вказівки до проходження виробничої практики для студентів ОС "Магістр" спеціальності "Економіка" вибіркового блоку «Економіка праці та соціальне партнерство» К.: Вид. «Нова столиця», 2019. 44 с.
19. Єрмаков О.Ю., Ткачук В.А., Балан О.Д. та інші Методичні вказівки щодо виконання та захисту магістерських робіт для студентів ОС "Магістр" спеціальності "Економіка К.: Вид. «Нова столиця», 2019. 45 с.
20. Єрмаков О.Ю., Ткачук В.А., Балан О.Д. та інші Методичні вказівки до проходження навчальної практики для студентів ОС "Магістр" спеціальності "Економіка" вибіркового блоку «Економіка праці та соціальне партнерство. К.: Вид. «Нова столиця», 2019. 26 с.
21. Єрмаков О.Ю., Ткачук В.А., Байдала В.В. та інші. Методичні вказівки для написання бакалаврських робіт для студентів ОС "Бакалавр" спеціальності

"Економіка". К.: Вид. «Нова столиця», 2021. 54 с.

22. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. К.: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.

14. Інформаційні ресурси

23. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. URL: <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>

24. Електронна бібліотека статей та книг з економіки та менеджменту, маркетингу, фінансів, історії економічного розвитку країн, інвестицій, історії провідних світових компаній. URL: <http://kommersant.org.ua/>.